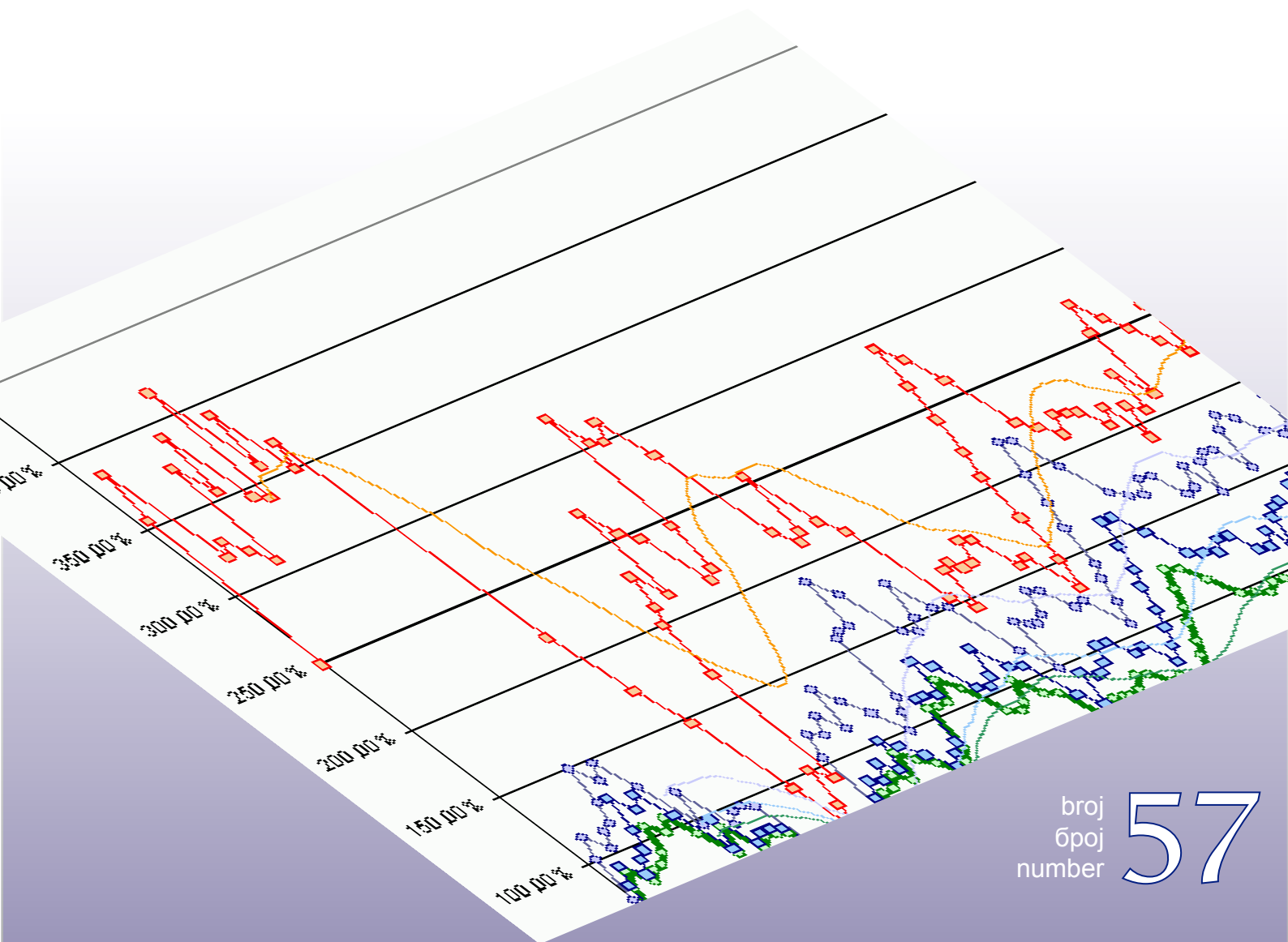

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

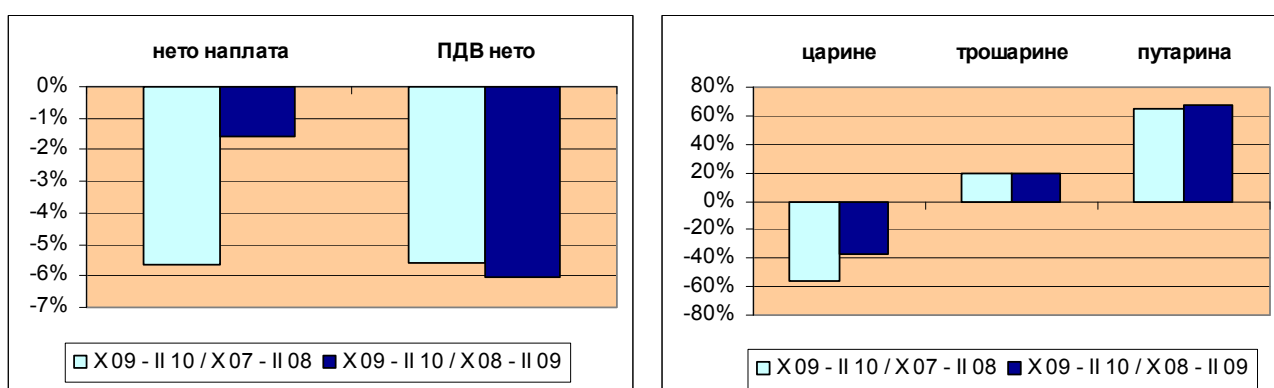

broj
број
number

57

Уз овај број

Како је наговјештено у уводнику у прошлом броју Билтена јављају се знаци благог опоравка у наплати прихода од индиректних пореза. Прошле године у ово вријеме у Билтену бр. 45 одлучили смо да поредимо наплату у периоду октобар – фебруар, сматрајући да ће употреба потомјесечног периода бити корисна да би се сагледали негативни ефекти финансијске кризе на наплату прихода из два разлога: методолошких и будући да су први негативни ефекти забиљежени у четвртном кварталу 2008.г. И ове године, успоредба наплате у петомјесечном периоду је кориснија него мјесечна поређења. Овај пут ћемо поредити наплату индиректних пореза у периоду октобар 2009 – фебруар 2010 са два периода: периодом октобар 2008 – фебруар 2009 и „преткризним“ периодом октобар 2007 – фебруар 2008. Прво поређење ће нам показати да ли је дошло до благог опоравка у наплати у односу на претходних 12 мјесеци, и, ако јесте, код којих врста прихода, а друго поређење ће нам дати одговор колико смо још далеко од нивоа прихода који је био остварен прије појаве глобалне кризе.

Може се закључити да је дошло до побољшања у нето наплати индиректних пореза у односу на период октобар 2008 – фебруар 2009, што је резултат раста прихода од акциза и прихода од путарине. Међутим, у односу на „преткризни период“ још увијек су присутни дефицити у наплаћеним приходима, поготово код ПДВ-а гдје није дошло до промјене политике индиректног опорезивања, што најбоље осликава дубину кризе.

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Политика опорезивања цигарета у БиХ: преглед, ефекти, европске преспективе	2
Економска криза: утицај на владине рачуне ЕУ	7
Управљање пореским управама: улога управних одбора - I дио	10
Консолидовани извјештаји: ЈР, ентитети, I-XII 2009.	16
Консолидовани извјештаји: БиХ, Брчко, ентитети, кантони, I-XII 2009.	18
Консолидовани извјештаји: Кантони	19
техничка обрада	: Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
превод	: Един Смаилхоџић

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@UIO.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.UIO.gov.ba

Политика опорезивања цигарета у БиХ: преглед, ефекти, европске перспективе (Аутор: Александар Ескић, макроекономиста у Одјељењу)

ЕФЕКТИ НОВОГ ЗАКОНА О АКЦИЗАМА У БИХ

Доста се говорило о акцизама на цигарете посљедњих скоро годину дана, било у нашим билтенима, у којима смо представљали своја стајалишта и размишљања изведена из података којима располаже УИО БиХ, или у медијима и пословној заједници. Нова политика акциза БиХ прописана је новим Законом о акцизама (Службени лист БиХ 49/09) и припадајућим подзаконским актима (Службени лист БиХ 50/09). Не треба занемарити нити проблеме и циљеве јавних политика из области јавног здравља, као ни и општу здравствену политику којој је смањење пушења константно у врху приоритета.

Приликом израде нове јавне политике јасно су се уочавала три кључна проблема која су захтијевала ову врсту рекације власти. Први је посљедица европског пута БиХ и чињенице да до тада постојећа политика транспонована у Закон о акцизама (Службени лист БиХ 62/04) није имала превише додирних тачака са праксом и директивама ЕУ. Потребно је било анализирати савремене домете европске и свјетске праксе у овој области, и оцијенити у којем року одређени елементи могу имати обавезујући карактер по БиХ. Истовремено треба процијенити утицаје и посљедице ефеката које они могу имати по остале подсистеме обухваћене и регулисане повезаним јавним политикама. Чинило се да је одгађање преобликовања постојећег рјешења најнеповољнија опција. Свако одгађање повлачи већу вјероватноћу доношења радикалних рјешења што узрокује својеврстан шок. Примјери из ближег и даљег сусједства су више него очигледни и јасно говоре у прилог горе изнесеној тези. Додатна специфичност наше реалности је та што имамо најмлађе институције у региону које су још увијек веома рањиве на сваке ударе који долазе било извана или изнутра.

Други разлог је неповољна фискална слика свих управних нивоа са негативним тенденцијама. Иако је економија снажно расла протеклих година заједно са приходима свих управних нивоа, већ у 2008. години постају очигледне постојеће неравнотеже и јасне контуре проблема који ће услиједити у скорој будућности. Ефекти феномена свјетске економске кризе само су додатно појачали испољене тенденције и убрзали неминовно суочавање са њима. Створене обавезе које су створили сви управни нивои убрзо су превазишле изворе из којих би се оне могле извршавати. Посљедица таквог стања и пројекција блиске будућности је обраћање ММФ-у за одговорајаћи аранжман како би се пребродили „кишни дани“ и успоставила нова равнотежа. Претходно пројектовани ефекти потписивања Привременог споразума о стабилизацији и придруживању као и СЕФТА уговора на приходе од царина коначно су добили своју верификацију. У том моменту се интензифицирала потреба за стабилном приходовном страном буџета.

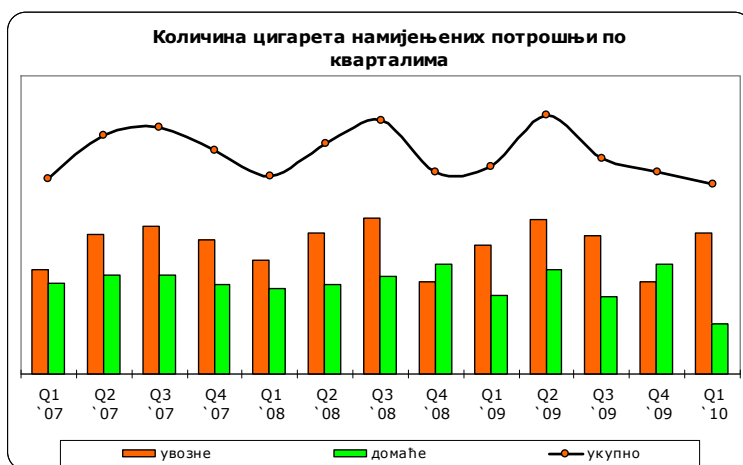
И трећи разлог, можда и први по тежини, је потреба за унапрјеђењем јавног здравља друштва. Као један од главних разлога постојећег стања, којим друштво не може бити задовољно, наводи се пушење; и болести које су посљедица штетног утицаја пушења и духанског дима по здравље људи. Бројна истраживања показују размјере разорног утицаја пушења која, у посљедње вријеме, све више добијају своју квантитативну димензију како би се повезали и нагласили штетни утицај на привредну активност и смањен ниво благостања у друштву. Поред стручне јавности, чинило се да и обични грађани, било да се ради о пушачима или непушачима, одобравају ову реформску мјеру свјесни штетности пушења на здравље у првом реду.

Циљ, који је поставио Управни одбор УИО БиХ као једино одговорно тијело за креирање фискалне политике у БиХ, био је развити јавну политику која би трасирала пут постепеној хармонизацији домаћег са темељним европским начелима у овој области, ускладила

структуру и омогућила достизање потребне висине акцизне обавезе на цигарете. Истовремено је било потребно да она креира солидну приходовну основу властима да уредно финансирају задовољење јавних потреба. Циљ здравствене политике у овом случају се подударао са ефектима примјене мјера садржаних у новој политици која регулише опорезивање цигарета. Бројне студије су претходиле прије него што је утврђено да повећање малопродајне цијене најефикасније дјелује на смањење потрошње цигарета.

У наставку представљамо ефекте примјене новог Закона о акцизама на количину цигарета намијењених потрошњи, као и на висину прихода од опорезивања цигарета. Истовремено дајемо упоредни приказ еволуције неких битних домаћих индикатора и европске стварности у овој области.

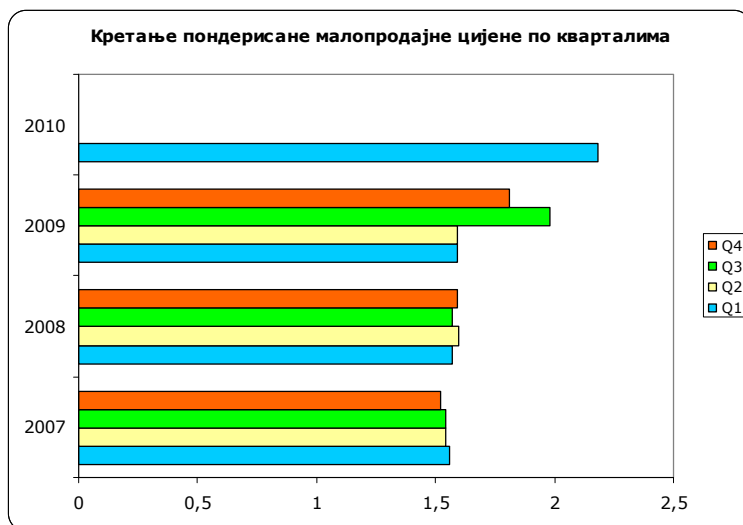
Из доњег графикона уочавамо благу дисторзију кривуље у посљедња два квартала која означава укупну количину цигарета намијењеној потрошњи. У четвртном кварталу имамо да количина домаћих цигарета достиже свој максимум док увозне цигарете биљеже историјски минимум. У првом кварталу ствари се мјењању тако да домаће цигарете биљеже историјски минимум док се увозне цигарете снажно опорављају компензирајући здружене ефекте политике духанске индустрије у претходном кварталу. Међутим, евидентно је да је дошло до смањења количине цигарета намијењене потрошњи за 3 – 8% у односу на исти период претходних година.

Потребно је анализирати и како горе представљени трендови утичу на висину прихода од опорезивања цигарета. Евидентно је да је дошло до раста прихода од момента примјене новог Закона о акцизама упркос смањеном обиму потрошње цигарета. Но, оно што је такође уочљиво је различито понашање домаћих произвођача и увозника цигарета у периоду непосредно прије и после повећања акцизне обавезе. Тим прије, што се на обје групације односи иста легислатива, а у првом реду ограничење трговине цигаретама са старим акцизним маркицама, у првом случају 6 мјесеци (од 01.07.2009. – 31.12.2009. године) и у другом 3 мјесеца (од 01.01.2010. – 31.03.2010. године). Узрок томе може бити знатно другачија инфраструктура између домаћих произвођача и увозника у смислу близине купца и брзине протока информације од крајњег малопродајца до произвођача и обрнуто.

Управо ово објашњава и повећање пондерисаног просјека малопродајне цијене цигарета. Као и на претходна два графикона, и на овом примјећујемо одступања у посљедња три квартала од до тада испољене логике. Тиме можемо закључити да увозне цигарете имају доминантан утицај на висину пондерисаног просјека малопродајне цијене цигарета. Ово и не треба да чуди с обзиром на учешће увозних цигарета. Управо увођење специфичне акцизне обавезе би требало да има негативан ефекат тј. да оснажи утицај домаћих цигарета на просјечну малопродајну цијену. Исто тако, и политика цијена духаске индустрије има можда и најзначајнији утицај на овај показатељ. Обзиром да је она непредвидива, то нас наводи да је још преурањено доносити чврсте закључке о кретању ових појава у наредном периоду.

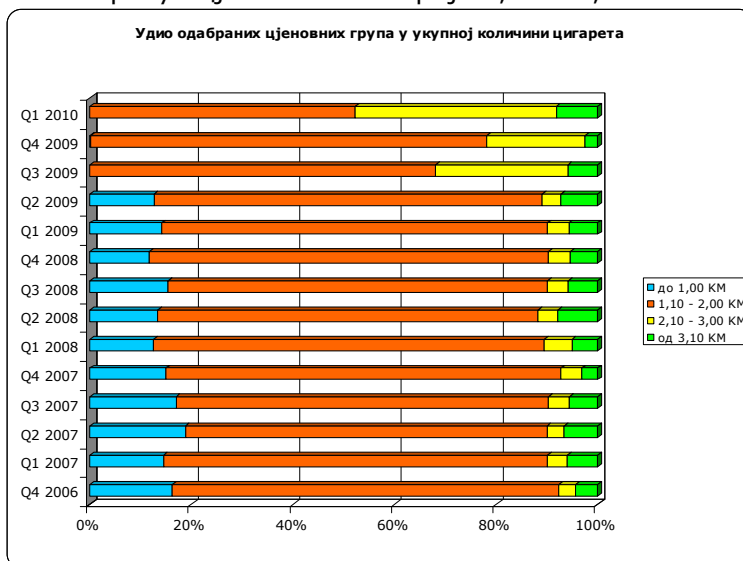
Табела 1: Кретање пондерисаног просјека МПЦ цигарета по кварталима

	Q1	Q2	Q3	Q4
2007	1,56	1,54	1,54	1,52
2008	1,57	1,60	1,57	1,59
2009	1,59	1,59	1,98	1,81
2010	2,18			

На доњем графу дајемо дистрибуцију тј. учешће дефинисаних цјеновних група у укупној количини цигарета намијењених потрошњи. Примјећујемо да цјеновна група до 1,00 КМ потпуно ишчезава још у трећем кварталу 2009. године тј. као посљедица ступања на снагу

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@UIO.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Web: www.oma.UIO.gov.ba

новог Закона. Даље, у првом кварталу ове године долази до значајног пораста цјеновне групе од 2,10 – 3,00 КМ на рачун цјеновне категорије 1,10 – 2,00 КМ.

ПОЛИТИКА ОПОРЕЗИВАЊА ЦИГАРЕТА У ЕУ ОД 2011

У претходним билтенима говорили смо о еволуцији европског законодавства у овој области. Недавно су се десиле одређене промјене. Наиме, Европска комисија је 16.07.2008. године представила Извјештај као и измјене сета директива у области акцизних обавеза на духан и духанске прерађевине. Измјене су усвојене од стране Вијећа 16.02.2010. године и објављене у Службеном листу крајем фебруара 2010.године. Између осталог, измјенама је предвиђено и постепено повећање минималног нивоа пореског оптерећења на цигарете и фино резаног духана на нивоу ЕУ до 2014., односно 2018. године. Измјене имају за циљ да допринесе смањењу потрошње духана за 10% у наредних 5 година.

У наредних неколико редова представљамо битне измјене сета директива из области опорезивања цигарета.

Укупна акцизна обавеза (*ad valorem* и специфична-посебна акцизна обавеза искључујући ПДВ) на цигарете треба да представља најмање 57% пондерисаног просјека малопродајне цијене цигарета намијењених потрошњи. Акцизна обавеза не смије бити мања од 64 EUR на 1000 цигарета без обзира на пондерисани просјек малопродајне цијене. Исто тако, земље чланице које одреде акцизну обавезу у висини од најмање 101 EUR на 1000 цигарета на бази пондерисаног просјека малопродајне цијене не требају испуњавати захтјев 57% као што је горе споменуто.

Од 01.01.2014. године укупна акцизна обавеза на цигарете треба да представља најмање 60% пондерисаног просјека малопродајне цијене цигарета намијењених потрошњи. Ова акцизна обавеза не смије бити мања од 90 EUR на 1000 цигарета без обзира на пондерисани просјек малопродајне цијене. Исто тако, земље чланице које одреде акцизну обавезу у висини од најмање 115 EUR на 1000 цигарета на бази пондерисаног просјека малопродајне цијене не требају испуњавати захтјев 60% као што је горе споменуто.

Бугарској, Естонији, Грчкој, Латвији, Литванији, Мађарској, Пољској и Румунији треба бити дат транзициони период до 31.12.2017. године како би испунили ове захтјеве.

Пондерисани просјек малопродајне цијене цигарета треба бити израчунат тако што се укупна вриједност свих цигарета намијењених потрошњи на бази малопродајних цијена укључујући све порезе, подијели са укупном количином цигарета намијењених потрошњи. То мора бити утврђено најкасније до 01.03. сваке године на бази свих релеватних података који се односе на претходну годину.

Земље чланице треба да постепено повећавају акцизне обавезе како би испунили захтјеве који су горе наведени.

ИМПЛИКАЦИЈЕ НА БИХ

У наставку дајемо како изгледа наша стварност у односу на горе представљену политику Европске комисије/Европске уније. У табели која слиједи дајемо преглед структуре пондерисане просјечне малопродајне цијене у три периода: Q1 2009., Q3 2009. и Q1 2010. године.

период	ПП МПЦ*	ПДВ	Ad valorem	Посебна акциза	Укупна акциза	Укупна/ ПП МПЦ	Цијена прије опорезивања
Q1 '09	1,59	0,23	0,67	0,00	0,67	0,42	0,69
Q3 '09	1,98	0,29	0,83	0,15	0,98	0,50	0,71
Q1 '10	2,18	0,32	0,92	0,30	1,22	0,56	0,65

*) ПП МПЦ - пондерисана просјечна малопродајна цијена (енгл. WARSP - weighted average retail selling price)

Укупна акцизна обавеза износи редом:
 Q1 '09 – 33.5 КМ (17 EUR) на 1000 цигарета
 Q3 '09 – 49 КМ (25 EUR) на 1000 цигарета
 Q1 '10 – 61 КМ (31 EUR) на 1000 цигарета

Ово нам заправо показује колико смо још далеко од испуњавања минималних европских стандарда. У наставку дајемо табелу о учешћу пондерисаног пореског оптерећења (акцизе + ПДВ) у пондерисаној просјечној малопродајној цијени цигарета у БиХ по кварталима.

	Q1	Q2	Q3	Q4
2007	0,56	0,56	0,56	0,56
2008	0,56	0,56	0,56	0,56
2009	0,56	0,56	0,69	0,69
2010	0,81			

НОВИ ОПЕРАТИВНИ СИСТЕМ ЗА ПРАЋЕЊЕ АКЦИЗНИХ ПРОИЗВОДА У ЕУ

Поред нове политике акциза ЕУ је радикално измијењила оперативни систем праћења акцизних производа унутар ЕУ. Од почетка априла 2010. године нови електронски систем за надзор и контролу кретања акцизних роба (алкохол, цигарете и енергенти) унутар ЕУ постаје оперативан. Систем за надзор и контролу кретања акцизних роба (Excise Movement and Control System – EMCS) учиниће трговину акцизним робама унутар граница ЕУ јефтинијом и једноставнијом за трговце, и истовремено олакшати и убрзати процедуру утврђивања акцизних превара. Дизајниран да замијени постојећи 'папирнати' систем, EMCS је компјутеризована структура за праћење кретања производа у реалном времену за које акцизна обавеза тек треба да се плати. Процијењује се да око 100 000 трговаца изврши око 4,5 милион испорука акцизне робе годишње унутар земаља чланица, и EMCS ће помоћи да се смање финансијски и административни намети са којима се они суочавају.

ЕУ истиче да рјешавање питања пореских утаја представља приоритет највишег ранга за Комисију и земље чланице, и да ће овај нови електронски систем увелико помоћи у

постизању овог циља. Такође, он ће битно помоћи и трговцима унутар ЕУ смањењем нивоа административних и финансијских оптерећења.

Према постојећој ЕУ легислативи, акцизне обавезе се плаћају на алкохол, духанске прерађевине и енергенте на крајњој дестинацији прије потрошње. Због тога, док су ове робе у транзиту ка њиховим крајњим одредиштима и акцизна обавеза још није плаћена, земље чланице требају систем којим би надзирали њихово кретање како би осигурали да се обавезе адекватно измире на крајњој дестинацији. Тренутно, постојећи систем налаже да сваку испоруку робе прати 'пратећи административни документ' (Accompanying Administrative Document – ADD) до крајње дестинације. Када испорука стигне до крајњег одредишта, онај који заприма робу бива значајно оптерећен административним процедурама. EMCS ће замијенити папирни ADD са електронским записом e-AD. Овај e-AD испоручилац робе електронски шаље примаоцу робе путем EMCS система у земљи чланица од исходишта до одредишта. Када роба стигне, прималац сачини електронски извјештај да је робу примио, који се потом шаље испоручиоцу који може "затворити" испоруку. Овај компјутеризовани систем чини цијели процес бржим и једноставнијим за трговце. Исто тако, ово ће помоћи властима земаља чланица да много пажљивије и прецизније надгледају кретање роба на које акцизна обавеза тек треба да се плати. Ово ће убрзати размјену информација између релеватних владиних тијела и помоћи у спријечавању и откривању акцизних превара.

Економска криза: утицај на владине рачуне ЕУ

(Припремила: Александра Регоје, макроекономиста)

Године које су претходиле глобалној економској кризи биле су карактеристичне по стабилној фискалној позицији у већини чланица ЕУ. Током фазе експанзије прије 2008. године, многе су чланице имале високе пореске приходе, што им је омогућило раст буџетских расхода без угрожавања фискалне позиције. Криза је зауставила тренд раста владиних прихода, који је истовремено са мјерама стимулације економије, довео до погоршања буџетских биланса.

Стабилне фискалне позиције до 2007. године

У периоду од 2003. до 2007. године раст пореских прихода био је изразито снажан у већини чланица Европске уније, који је често прелазило владине пројекције. У наведеном периоду је у еурозони просјечни реални раст прихода износио 2,3% годишње, док је просјечни реални раст расхода износио 1,4% годишње. Стопе раста прихода и расхода биле су чак веће у новим ЕУ чланицама- (RAMS¹), које су у неким годинама достигале двоцифрене бројке.²

У графикону бр.1 приказан је покретни просјек³ кварталних података о приходима и расходима ЕУ-27 (у %БДП-а). Приходи имају тренд раста почев од другог квартала 2004. године, све до четвртог квартала 2007. године, када је њихов покретни просјек имао највећу вриједност у оквиру посљедњих шест година. Од тада однос прихода и БДП-а има опадајући тренд.⁴

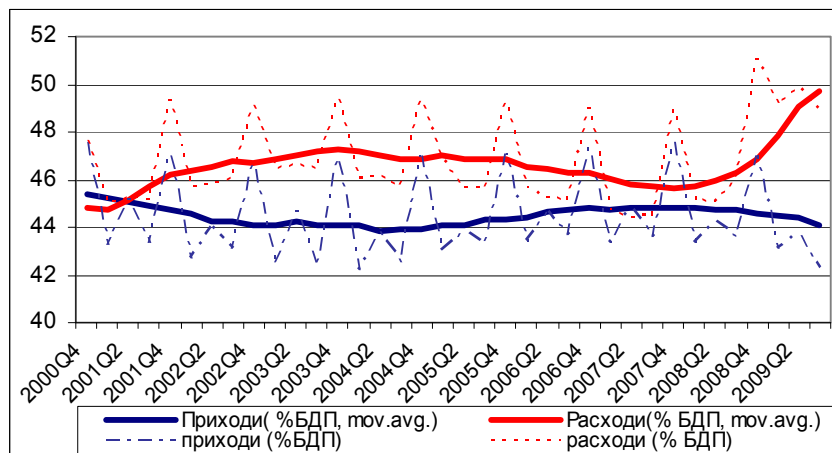
¹ Recently acceded Member States

² European Commission, Public Finances in EMU 2009, European Economy, 5/2009

³ Просјек задња 4 квартала

⁴ Више о кварталним показатељима у „Financial Turmoil: its impact on quarterly government accounts“, Eurostat, Statistics in Focus 5/2010

Графикон 1: Приходи и расходи ЕУ-27

Извор: Eurostat

Раст дефицита у 2009. години

Владин дефицит и дуг су у 2009. години порасли у односу на претходну годину и у еурозони (ЕА16) и у Европској унији (ЕУ27), док је бруто друштвени производ пао. У еурозони је дефицит (у % БДП-а) порастао са 2% у 2008. години на 6,3% у 2009. години, док је у ЕУ-27 исти порастао са 2,3% на 6,8%. Нити једна чланица није забиљежила суфицит у 2009. години, а све су, изузев Естоније и Малте, забиљежиле погоршање владиног биланса (у % БДП-а).

Снажан раст владиног дефицита резултат је следећих фактора:

- Дјеловање аутоматских стабилизатора

Рецесија је покренула пад пореских прихода и раст расхода на социјално осигурање, посебно за незапослене. Буџетски ефекат ових аутоматских стабилизатора процјењује се на 2,5 проц. поена БДП-а за 2009 и 2010. годину.

- Еластичност прихода

Приходи су показали знатно већу еластичност на промјене економске активности, него у дотадашњим „нормалним“ цикличним падовима, што може бити повезано са структурним промјенама раста.

- Мјере фискалне стимулације

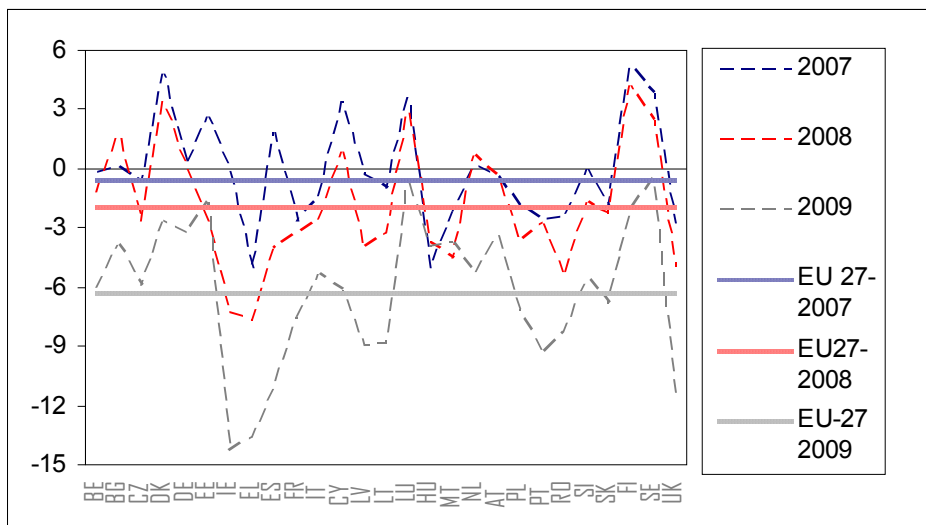
У складу са Европским економским планом обнове⁵, многе чланице су усвојиле фискалне мјере стимулације у циљу развоја инвестиција и тржишта рада, подршке куповне моћи домаћинства, помоћи предузећима и сл. Са друге стране, постоје многе чланице које имају ограничен простор за фискалну стимулацију.⁶

⁵ EERP- European Economic Recovery Plan

⁶ European Commission, European Economic Forecast, Autumn 2009, European Economy 10/2009

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-маил: oma@UIO.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Факс:+387 33 279 625, Веб: www.oma.UIO.gov.ba

Графикон 2: Владин дефицит (-) / суфицит(+)

Извор: Eurostat newsrelease 55/2010, 22 Apr 2010

Истраживање о утицају неочекиваних промјена владиних пореских прихода на вођење контратрацикличне фискалне политике које су спровели S. Barrios i P. Rizza⁷ показало је да остварење високих неочекиваних прихода⁸ у периоду експанзије, може утицати на способност владе да води контратрацикличну фискалну политику у периоду рецесије. Иако су ти вишкови имали јасне позитивне утицаје на буџете све до 2007. године, последња дешавања показала су да често нису били најбоље искориштени за вођење контратрацикличне политике. То је, са друге стране, приморало многе чланице на спровођење мјера штедње у силазној фази циклуса.

Опоравак у 2010. години

Након пада друштвеног производа од 4,1% у 2009. години економија ЕУ се постепено опоравља. Реални БДП је почео расти у трећем кварталу 2009.године, обиљежавајући крај најдуже и најдубље кризе у историји Европске уније. Према пројекцијама Европске комисије из фебруара ове године, у 2010. години се очекује се исти раст бруто друштвеног производа од 0,7% и у еурозони и ЕУ.⁹ Стабилизација економске активности потиче од спроведених мјера економске политике, као и побољшања на страни фактора који су претходно уздрмали раст, односно финансијских тржишта и спољашњег окружења¹⁰, али су неопходне и даље мјере за стимулисање компоненти тражње на које је криза највише утицала: извоз и инвестиције.

⁷ Unexpected changes in tax revenues and stabilization function of fiscal policy, Evidence for European Union 1999-2008, February 2010

⁸ Енг. *windfalls*, дефинисани као позитивна разлика између остварених и планираних прихода

⁹ European Commission, Interim forecast, February 2010

¹⁰ European Commission, European Economic Forecast, Autumn 2009, European Economy 10/2009

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, Е-mail: oma@UIO.gov.ba
Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.UIO.gov.ba

Управљање пореским управама: улога управних одбора - I дио

(пише: др Динка Антић)

1. УВОД

Процес реструктурирања државних институција и агенција у посљедњих три десетљећа, генерисан глобалним процесима демократизације, децентрализације, регионализације и глобализације, захватио је и пореске администрације. Промјена фокуса влада у процесу демократизације са осигурања функционисања државног апарата на задовољење потреба грађана довело је до значајних измјена у мисији пореских управа и помјерања фокуса са фискалних циљева (наплате прихода и пуњења буџета) на микро-циљеве – што боље пружање услуга пореским обвезницима. Заокрет у мисији пореских администрација одразио се и на оперативну и управљачку структуру. Реформа пореских администрација захтијевала је и нове форме унутарње организације и нове форме управљања пореским администрацијама све у циљу подизања укупне ефикасности рада пореских управа и креирања адекватног одговора на изазове из окружења (глобалне пореске преваре и корупција) и циљеве интеграционих процеса (уклањање фискалних препрека остварењу конкурентности на свјетском тржишту). Све донедавно стандардна пракса управљања пореским управама је била у оквиру министарства финансија. Међутим, еволуција државне управе, подстакнута процесима административне и фискалне децентрализације, довела је до тога да посљедњих година све више јача процес успостављања управних одбора пореских администрација, као управљачког механизма који „посредује“ између пореске администрације и министарства финансија/влада. Показало се да су управни одбори пореских управа користан механизам који доноси вишеструке користи:

- повећава ефикасност и транспарентност у раду пореских управа,
- јача одговорност менаџмента пореских управа с обзиром на додијелења им јавна средства (буџете) и убрале приходе,
- омогућава пуну посвећеност управљачког тијела пореској политици, од формулисања до њене операционализације,
- укључивањем представника пословне заједнице у управне одборе осигурава се поштивање права обвезника и тежиште свих активности се преноси на обвезника.

Формирање управних одбора је позитивно дјеловало на унутрашње односе у управама. Релаксирајући дотадашње аутократске и бирократске структуре у пореским управама управни одбори су допринијели умрежавању линија интерних комуникација, техничком оспособљавању и јачању кадровских капацитета управа и снажењу мотивације запослених. С друге стране, фокусирање одбора на пореску материју ослободило је капацитете министарства финансија да се посвети фискалној политици и јавним финансијама.

И Босна и Херцеговина спада у земље које су успоставиле нову управљачку структуру у сфери индиректних пореза. Управом за индиректно опорезивање (УИО) управља Управни одбор, који је надлежан за предлагање политике индиректних пореза. Специфичан положај Управног одбора у процедури доношења закона у овој сфери често је извор полемика у јавности и у Парламентарној скупштини БиХ. Анализа свјетске праксе оснивања управних одбора пореских управа је корисна да се покаже да постојање УО УИО није никакав преседан у свијету. Поред тога, потребно је разумјети нужност да се, с обзиром на значај прихода од индиректних пореза за фискалну стабилност земље, посматрано у свјетлу сложене уставне и фискалне структуре у БиХ, у фискалну архитектуру у БиХ уведу они модели фискалног федерализма који омогућавају ефикасно управљање политиком индиректних пореза у БиХ.

2. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ АРАНЖМАНИ УПРАВЉАЊА ПОРЕСКИМ УПРАВАМА

Класични механизам управљања пореским управама подразумијевао је кључну улогу министарства финансија. Упоредо са процесом реструктурирања државне управе одвијао се и

процес слабљења утицаја министарства финансија и јачања аутономије пореских управа. Процес се одвијао еволутивно, у сљедећим фазама:

- пореска администрација је организациони дио министарства финансија
- функције пореске администрације додијелене су дирекцијама унутар министарства финансија
- пореска администрација са полу-аутономијом, као тијело које одговара министру финансија.

Према истраживању OECD-а из 2008.године у 43 одабране земље, од којих су 30 чланице OECD, постоје сљедећи институционални аранжмани:

- 24 земље имају пореске управе као полуаутономна тијела,
- 9 земаља су пореску администрацију организовале у више дирекција у саставу министарства финансија,
- 8 земаља има традиционалну форму с најмање аутономије, тј. пореску управу као дио министарства финансија,
- 2 земље имају остале форме (нпр. одвојене пореске управе унутар министарства).

Од земаља које имају пореске управе као полуаутономна тијела седам је основало управни одбор са различитим опсегом надлежности. Компаративна анализа постојећих форми управних одбора пореских управа показала је да нема универзалног институционалног модела. У погледу обвезности одлука које доносе у свијету егзистирају два општа модела управних одбора:

- (i) управни одбори који имају управљачке функције, чије су одлуке извршне (енгл. *management boards*),
- (ii) управни одбори који имају савјетодавну улогу (енгл. *advisory boards*).

Заједничке одлике управних одбора у овим земљама су сљедеће:

- повезују оперативну функцију – пореску управу и владу (министарство финансија), истовремено осигуравајући висок степен независности у дјеловању пореске управе,
- у правилу управни одбори су састављени од чланова из тијела (агенција, институција, организација) која нису задужена за прикупљање пореза,
- осигуравају надзор над операцијама пореске управе,
- одлучују о стратегији развоја пореске управе,
- одобравају пословне планове.

Штитећи повјерљивост и интегритет података о пореским обвезницима и права пореских обвезника у цјелини члановима управних одбора пореских управа се, без изузетка, намећу два главна ограничења у њиховом дјеловању. Чланови управних одбора **не могу бити укључени у конкретна питања у вези појединачних обвезника, нити могу имати приступ подацима појединачних обвезника.**

Форма и садржина модела управних одбора овиси о низу фактора: уставно-политичком устроју земље (унитарна или федерална земља), устроју пореског система, степену развитка демократије, економије и друштва, степену финансијске/пореске дисциплине, нивоу корупције, историјском наслијеђу и др. У демократским и економски развијеним друштвима, са високим степеном поштивања пореских прописа и ниским нивоом корупције, управни одбор може имати савјетодаван карактер. Међутим, у неразвијеним земљама, са развијеним модалитетима корупције и пореских превара, управни одбор треба да има управљачку функцију у пуном капацитету. Исто тако, модели управних одбора у сложеним/федералним земљама нужно морају да се разликују од управних одбора у унитарним земљама, будући да је потребно осигурати заступљеност административно-политичких јединица (покрајина, провинција, савезних држава) у одлучивању у тијелима која осигуравају заједничке приходе.

3. УПРАВНИ ОДБОРИ: ПРИМЈЕРИ ИЗ СВЈЕТСКЕ ПРАКСЕ

3.1. Канада

Управни одбор Управе прихода Канаде је успостављен 1998.године у склопу формирања нове независне владине агенције која је добила надлежност да администрира порезе и царине. Одбор се састоји од 15 чланова које именује гувернер у Вијећу. 11 чланова предлажу канадске провинције и територије. Надлежности одбора укључују надгледање организације и менаџмента управе, развитак пословног плана, управљачких политика у вези ресурса, имовине, услуга, особља и уговора. Одбором руководи комесар, док је главни извршни директор управе, који је уједно и члан одбора, одговоран за рад управе. Одбор није укључен у активности управе (администрирање, спровођење прописа). Чланови одбора немају приступ подацима о обвезницима. Одбор је одговоран Парламенту Канаде преко министра за националне приходе. Министар је дужан да осигура да управа дјелује у оквиру законских надлежности, поступајући са обвезницима на фер, јединствен и конзистентан начин. У циљу извршавања својих надлежности одбор је основао сљедеће комитете: комитет за ревизију, комитет за управљање, комитет за људске ресурсе и комитет за ресурсе.

Комитет за ревизију врши преглед рачуноводственог оквира управе, финансијских извјештаја и извјештаја о пословању, интерних контрола и финансијских ризика, као и преглед поштивања финансијских прописа и прописа о заштити околиша. Комитет за управљање врши преглед свих аспеката управљачког оквира одбора у циљу осигурања ефективне и ефикасне потпоре одбора раду управе. Комесар-главни извршни директор управе је члан комитета по службеној дужности. Комитет за људске ресурсе врши преглед управљања људским ресурсима унутар управе и осигурава препоруке и савјете управи о стратегији људских ресурса, политици и иницијативама. Комитет за ресурсе врши преглед оперативног и капиталног буџета управе, плана капиталних инвестиција, заједно са стратегијама развоја администрације, политиком управљања фондовима, непокретностима, уговорима, опремом, информацијама, ИТ системом и обавезама у погледу заштите околине. Комитет се састоји од најмање три директора из одбора, укључујући предсједавајућег и његовог замјеника.

3.2. Финска

Пореска администрација Финске састоји се од Националног одбора за порезе и девет регионалних пореских уреда. У циљу осигурања транспарентности, вишег степена одговорности и прокламираних стандарда једнакости, поузданости и професионалности у односима према обвезницима од 2003. уз Национални одбор за порезе дјелује савјетодавни одбор. Савјетодавни одбор чини осам чланова које именује министар финансија. Одбор укључује представнике различитих интересних група. Поред руководећег службеника министарства финансија и генералног директора пореске управе чланови су и представник врховног суда, асоцијације локалних заједница, синдиката, удруге обвезника и привредника, удруге пореских службеника. Савјетодавни одбор издаје смјернице у подручју стратешког планирања, приоритета у раду пореске управе и оперативних активности.

3.3. Шпанија

У Шпанији дјелује Виши управљачки одбор као савјетодавно тијело предсједника пореске управе и, истовремено, аутономних заједница и градова са пореском аутономијом. Одбором предсједава предсједник пореске управе, а остали чланови су генерални директор и директори одјељења, подсекретар за економију и финансије, генерални директори министарстава и представници аутономних заједница.

3.4. Шведска

Од 2008.г. након реорганизације националне пореске управе у Шведској дјелује и савјетодавно вијеће чије су надлежности да врши јавну контролу рада пореске управе и да даје савјете генералном директору. Вијеће чини 12 чланова, генералног директора пореске управе и 11 чланова које именује Влада Шведске на мандат од три године. Садашњи састав вијећа поред министарства финансија укључује и представнике академске заједнице из подручја економије и финансије, представнике индустрије и трговине, ИТ консултанте, директоре великих владиних агенција и заступнике из парламента.

3.5. Велика Британија

Реструктурирањем пореског система у В. Британији 2005.г. предвиђено је оснивање одбора, који ће се састојати од представника интерног извршног комитета пореске и царинске управе (HMRC) и четири спољна члана без извршних функција у управи. Спољни чланови одбора долазе из јавног или приватног сектора. Њихова улога је да доносе смјернице и дају савјете, да подржавају менаџмент управе у вези стратешких праваца активности, те да осигурају подршку у надгледању и анализи напретка у управи. Од 2008.г., након централизације у управи, што укључује три нове позиције топ менаџмента: председавајућег, главног извршног директора и сталног секретара за порезе, одбором руководи председавајући управе. Одбор има широке надлежности: осигурава стратешко водство, одобрава пословне планове, надгледа извршење планова и осигурава највише стандарде корпоративног управљања. Од 2008.г. постоји и савјетодавно комитет који поред чланова одбора без извршних функција и интерног извршног комитета и који укључује и четири екстерна савјетника.

Потпору раду одбора пружају три подкомитета. Комитет народа даје савјете одбору у вези стратегије управљања људским ресурсима, стратегије осигурања квалитета здравља и сигурности, стратегије потпоре различитости унутар организације, у вези фактора који утичу на лидерске способности, ангажман особља и њихову мотивацију, као и планова измјена у структури запослених.

Комитет за етику и одговорност савјетује одбор да ли стратегије, политике, праксе и мјерила учинка управе осигуравају интересе различитих интересних група:

- обвезника (фер третман, сигурност података о обвезницима),
- друштва (одржив развој, утицај на климатске промјене, ангажман заједнице и волонтирање),
- грађана (на који начин се поштује закон о државној служби),
- добављача (постојање одговорности у складу са законом о јавним набавкама).

Комитет за ревизију и ризик је надлежан да врши преглед процеса осигурања квалитете и свих акција у вези управљања ризиком, те савјетују одбор у вези са:

- стратешким процесима везаних за ризике, контролу и управљање,
- примјеном правила интерне контроле, рачуноводствених политика, извјештаја и годишњег извјештаја управе, укључујући и преглед извјештаја прије подношења екстерној ревизији (тј. Државном уреду за ревизију) ,
- планом активности и учинака интерне и екстерне ревизије,
- осигурањем адекватног одговора менаџмента на питања идентифицирана у извјештајима интерне и екстерне ревизије,
- поштивања захтјева корпоративног управљања,
- политиком борбе против пореских превара и политиком посебних истрага.

Комитет за ревизију и ризик има овласти да анализира питања потенцирана у извјештајима интерне и екстерне ревизије и извјештајима одбора, те да захтијева од руководиоца управе да поднесу извјештај о активностима менаџмента на отклањању недостатака.

3.6. САД

У оквиру реструктурирања Унутрашње управе прихода САД 1998.г. Конгрес је основао Одбор за надзор, чије надлежности укључују:

- надгледање администрације и менаџмента управе прихода,
- вршење, усмјеравање и надзор над примјеном пореских закона.

Одбор је основан у циљу осигурања стратешких циљева управе. С друге стране, посебна знања чланова одбора и смјернице које они доносе треба да послуже управи да на најбољи начин врши своје активности, на корист јавности и према потребама обвезника.

Одбор се састоји од 9 чланова, од којих 7 именује предсједник САД, а потврђује Сенат САД, и то двије особе за период од пет година, двије за период од четири године и преостале двије особе на разодбље од три године. Различите дужине мандата осигуравају континуитет у функционисању, иначе би већини чланова истекао мандат исте године. Исто тако, овај принцип именовања ослобађа функционисање одбора било каквих политичких утицаја, будући да се дужине мандата свих чланова не морају поклопити са изборним циклусима који одређују већину у Сенату. Један од чланова одбора којег именује предсједник САД мора бити представник запослених у пореској управи (обично комесар). Остала два члана одбора су секретар државног трезора и комесар пореске управе.

Потребно је приликом именовања осигурати да чланови одбора, посматрано као цјелина, морају посједују стручна знања из сљедећих кључних пословних области и управљања пореском управом:

- (i) управљање великим услужним организацијама
- (ii) пружање услуга клијентима
- (iii) федерални порески прописи, укључујући пореску управу и поштивање прописа
- (iv) ИТ знања
- (v) развитак организације
- (vi) потребе пореских обвезника
- (vii) потребе малих обвезника

Посебне надлежности одбора укључују сљедеће:

- (i) *стратешко планирање* - преглед и одобравање стратешког плана управе, укључујући и:
 - одобравање мисије и циљева,
 - одобравање стандарда за мјерење учинка менаџмента,
 - преглед и одобравање годишњег и вишегодишњих стратешких планова
- (ii) *оперативно планирање* - преглед и одобравање оперативног плана управе, укључујући и:
 - планове за модернизацију пореског система,
 - планове за ангажовање екстерних услуга,
 - планове за обуку и образовање
- (iii) *именовања кључних менаџера управе*
 - предлаже Предсједнику САД кандидата за комесара (тј. генералног директора) пореске управе
 - врши преглед именовања за које је надлежан комесар (именовања топ менаџера управе), с увидом у процес одабира, евалуацију апликација и новчане накнаде који се одобравају менаџерима

- врши преглед и одобрава планове комесара који укључују реорганизацију пореске управе већих размјера
- (iv) *буџет управе*
 - прегледа и одобрава захтјев за буџет пореске управе којег припрема комесар
 - подноси буџет
 - подноси захтјев за буџет секретару трезора
 - осигурава да је буџетски захтјев усклађен са годишњим и вишегодишњим стратешким планом
- (v) *заштита обвезника* - осигурава адекватан третман пореских обвезника од стране запослених у пореској управи

Надлежности везане за одобравање буџета пореске управе су значајне будући да предсједник САД, који буџет пореске управе подноси Конгресу на одобрење заједно са буџетом свог уреда, нема овласти да накнадно мијења буџет. Одбор не може бити укључен у активности на спровођењу прописа, укључујући контролу, наплату прихода или кривичне истраге. Одбор не може бити укључен у активности јавних набавки или у већину персоналних питања. Исто тако, одбор нема капацитет да креира или предлаже пореске прописе.

У наредном броју у другом наставку даћемо основне карактеристике Управног одбора Управе за индиректно опорезивање и направити паралелу са моделима управних одбора у свијету приказаних у овом чланку.

Консолидовани извјештаји

(припремиле: Александра Регоје и Мирела Кадих)

Табела 1. (Консолидовани извјештаји: БиХ: ентитети, ЈР)

Консолидовани извјештај укључује:

- приходе од индиректних пореза које прикупља Управа за индиректно опорезивање на Јединствени рачун,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за сервисирање спољног дуга,
- трансфере са Јединственог рачуна УИО за финансирање Брчко Дистрикта, кантона, општина и Дирекција за путеве,
- приходе буџета Босне и Херцеговине са Јединственог рачуна УИО,
- приходе и расходе буџета Федерације БиХ,
- приходе и расходе буџета Републике Српске.

Табела 2. (Консолидовани извјештаји: БиХ: држава, ентитети, Брчко Дистрикт, кантони)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- приходе и расходе буџета БиХ
- приходе и расходе буџета Брчко Дистрикта
- приходе и расходе буџета РС
- приходе и расходе буџета ФБиХ
- приходе и расходе буџета кантона

2. У извјештај је укључена амортизација спољног дуга

3. Мјесечни извјештаји кантона усклађени су са Консолидованим годишњим исказом о извршењу буџета

Табеле 3.1. – 3.2. (Консолидовани извјештаји: кантони)

1. Консолидовани извјештај укључује:

- Приходе и расходе буџета кантона
- Приходе и расходе буџета припадајућих општина

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@UIO.gov.ba
 Сарајево: Ђоке Мазалића 5, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.UIO.gov.ba

БиХ: ентитети и ЈР, I-XII, 2009.

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Укупно
1	Текући Приходи	384,6	359,4	402,0	416,4	425,2	443,4	497,4	448,8	470,4	465,1	410,6	471,6	5194,8
11	Порески приходи	367,0	337,2	370,0	391,7	378,3	385,5	440,0	421,4	432,4	436,1	381,9	441,7	4783,1
111	Индиректни порези (и средства са ЈР)	351,7	316,9	322,8	335,6	355,0	365,1	420,0	397,7	409,9	417,1	364,8	392,1	4448,7
	ПДВ	254,3	209,2	191,4	213,1	222,7	235,1	255,8	239,8	261,6	255,2	242,8	246,6	2827,8
	ПДВ на увозе	126,3	151,9	174,9	177,3	161,5	178,3	182,6	165,6	178,5	183,0	166,2	197,3	2043,2
	ПДВ обавеза према ПДВ пријавама	168,1	109,4	106,1	100,2	117,5	116,8	124,4	136,5	134,9	125,1	126,1	126,3	1491,4
	ПДВ према аутоматском разрезу од стане УИО	0,0	0,0		0,0	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,4
	ПДВ једнократне уплате	0,1	0,4	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,0	0,2	1,7
	Остало	2,6	1,9	2,3	1,6	1,7	1,8	2,4	1,7	2,0	2,1	2,0	2,7	24,9
	Поврат ПДВ	-42,8	-54,4	-92,0	-66,3	-58,2	-61,9	-53,7	-64,1	-53,8	-55,1	-51,6	-80,0	-733,8
	Царине	22,3	27,7	33,2	32,4	27,9	28,5	29,7	27,6	30,0	30,1	26,7	30,8	346,9
	Порез на промет	0,4	0,7	0,6	1,0	0,6	0,5	0,7	0,5	0,3	0,6	0,2	6,5	12,6
	Акциза	61,7	65,4	81,8	71,5	84,9	89,7	104,9	98,2	89,4	96,6	72,7	82,6	999,4
	увозни пр.	49,1	44,2	55,9	45,4	53,4	57,6	74,0	62,4	53,9	61,5	40,9	47,7	646,0
	у земљи	12,6	21,2	25,9	26,1	31,5	32,1	30,9	35,7	35,5	35,1	31,8	34,8	353,4
	Путарина	12,0	13,3	15,4	16,7	17,9	10,7	27,5	30,3	27,2	33,4	21,4	24,5	250,4
	Остало	1,0	1,1	1,3	1,4	1,5	1,4	1,8	1,8	1,7	1,6	1,4	1,6	17,5
	Остали поврати	-0,2	-0,5	-0,8	-0,4	-0,5	-0,9	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4	-0,5	-0,6	-5,9
112	Директни порези	15,3	20,3	47,1	56,1	23,4	20,4	20,0	23,7	22,5	18,9	17,1	49,6	334,4
	Порези на доходак и добит	14,2	18,6	45,4	55,0	22,3	19,3	18,8	22,5	21,5	17,9	16,2	46,5	318,1
	Остали порески приходи	1,1	1,7	1,8	1,1	1,0	1,1	1,2	1,2	1,0	1,1	0,9	3,1	16,3
12	Непорески приходи	16,0	21,9	31,5	24,5	46,8	57,2	56,8	27,2	37,6	28,5	27,3	30,2	405,4
13	Остали приходи	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,5	0,1	0,1	0,3	0,0	0,5	1,0	2,8
14	Донације/грантови	0,7		0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	-0,3	1,0
15	Трансфери виших нивоа	0,8	0,2	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4	0,1	0,1	0,3	0,9	-0,9	2,6

		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Укупно
2	Текући Расходи	310,5	368,2	392,4	433,3	412,5	460,1	465,7	420,9	455,8	482,1	425,8	795,0	5422,4
21	Текући издаци	56,9	81,1	83,2	89,1	87,6	108,1	67,1	82,4	84,9	87,6	88,0	144,2	1060,1
211	Плате и накнаде	53,2	73,0	72,6	73,3	73,6	92,2	50,9	69,9	69,2	69,4	69,7	93,0	859,8
212	Издаци за материјал и услуге	3,7	8,1	10,5	15,8	14,0	15,9	16,2	12,5	15,8	18,2	18,3	51,2	200,3
22	Грантови/Социјални трансфери/Субвенције	17,5	56,2	70,0	87,4	82,0	75,0	107,1	66,4	94,9	91,7	94,4	152,1	994,6
23	Плаћање камате	1,2	3,9	13,1	2,1	16,4	19,8	3,3	9,5	4,7	5,0	8,5	13,1	100,7
24	Остали издаци/потрошња/трансфери	0,1	19,7	19,7	22,2	18,4	25,2	23,5	20,0	23,7	26,5	21,7	69,4	290,2
25	Трансфери са ЈР	216,8	200,8	176,8	210,9	188,0	213,1	243,1	224,8	235,3	235,6	196,9	249,7	2591,9
	од чега: Буџет БиХ	52,3	60,7	62,2	62,2	56,5	62,2	65,0	59,3	62,2	62,2	59,3	65,0	729,0
	од чега: ФБиХ / кантони, општине, Дирекција за цесте	124,0	110,9	84,1	115,4	99,0	113,6	138,2	126,6	132,3	132,9	107,0	148,9	1432,8
	од чега: РС / градови, општине, ЈП "Путеви РС"	29,8	20,0	21,3	23,5	22,2	26,5	28,1	27,2	28,9	28,4	20,3	23,5	299,6
	од чега: Брчко	10,6	9,2	9,2	9,8	10,3	10,9	11,9	11,7	12,0	12,1	10,3	12,4	130,5
27	Трансфери кантонима, општинама и градовима	18,6	6,4	33,0	21,9	21,9	20,9	22,1	18,0	17,1	29,4	21,5	46,5	277,3
28	Нето позајмљивање*	-0,5	0,0	-3,4	-0,3	-1,9	-2,0	-0,6	-0,2	-4,8	6,4	-5,3	120,0	107,5
3	Нето набавка нефинансијских средстава	0,7	10,0	11,3	6,0	6,2	8,0	5,5	6,3	8,4	5,2	10,7	19,7	98,1
4	Владин суфицит (+)/ дефицит(-) (1-2-3)	73,3	-18,9	-1,7	-22,9	6,6	-24,7	26,1	21,6	6,2	-22,2	-25,9	-343,1	-325,6
5	Нето финансирање**	-1,33	-6,06	12,31	94,53	149,89	-25,05	372,27	-168,78	-10,28	-14,66	-20,50	189,70	572,0

Табела 1.

БиХ: држава, ентитети, Брчко Дистрикт, кантони, I-XII 2009.г.

	2009	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Укупно
1	Приходи (11+12+13+14)	361.424.240	384.566.668	438.976.489	576.343.281	448.816.096	470.088.338	488.648.779	443.100.601	468.531.677	474.611.344	411.065.144	550.799.449	5.516.972.105
11	Приходи од пореза	319.159.691	340.204.085	382.917.307	398.596.255	374.040.868	369.252.263	401.826.309	391.654.573	405.410.266	402.448.312	345.866.048	433.078.196	4.564.454.174
	Порези на доходак и добит	23.185.593	39.044.313	76.119.523	102.222.090	52.339.929	42.677.971	46.454.764	43.861.568	43.978.131	40.652.075	38.145.413	75.236.824	623.918.194
	Порез на имовину	2.616.954	2.550.559	1.618.842	1.547.039	1.591.952	1.682.939	1.761.066	1.523.452	1.475.482	1.474.880	1.364.805	2.431.915	21.639.884
	Приходи од индиректних пореза	292.781.079	297.423.279	304.253.150	294.137.097	319.854.294	324.735.731	352.919.253	344.999.821	359.764.114	360.101.457	306.262.176	353.594.434	3.910.825.886
	Остали порези	576.065	1.185.934	925.792	690.030	254.693	155.622	691.226	1.269.731	192.538	219.901	93.654	1.814.942	8.070.129
12	Непорески приходи	37.494.537	42.486.428	55.152.413	174.733.679	72.804.915	89.457.490	83.355.114	49.961.609	57.084.279	69.246.327	53.681.830	111.623.893	897.082.513
13	Грантови	4.750.762	1.736.662	852.211	2.949.876	1.958.317	10.886.970	3.331.858	1.310.791	5.842.592	2.884.265	11.019.413	4.438.278	51.961.994
14	Остали приходи	19.251	139.492	54.558	63.471	11.996	491.614	135.498	173.629	194.541	32.440	497.853	1.659.082	3.473.424
2	Расходи (21+22+23)	312.034.174	355.317.558	438.010.913	450.122.979	447.094.429	486.291.956	445.276.325	416.023.776	456.913.852	468.366.606	474.647.402	833.372.587	5.583.472.555
21	Текући издаци	312.356.982	354.116.283	440.215.349	448.224.293	447.688.445	486.867.639	442.972.909	415.772.278	460.217.095	458.501.188	477.666.435	786.274.749	5.530.873.645
	Бруто плате и накнаде	195.867.926	222.173.513	223.009.579	221.169.481	223.704.039	239.793.495	181.721.865	214.994.718	213.222.695	207.439.306	216.667.571	330.313.090	2.690.077.277
	Издаци за материјал и услуге	23.494.698	33.709.169	39.136.903	45.382.301	43.084.254	52.135.292	40.515.301	40.416.594	52.324.124	51.419.259	50.600.918	190.130.675	662.349.489
	Грантови	91.083.780	94.197.742	164.843.223	179.452.325	164.426.852	174.365.279	217.028.434	150.400.113	188.806.418	194.522.291	201.814.533	252.066.800	2.073.007.790
	Издаци за камате и остале накнаде	1.910.579	4.035.858	13.225.644	2.220.186	16.473.300	20.573.573	3.707.309	9.960.853	5.863.858	5.120.332	8.583.413	13.764.184	105.439.090
22	Остали расходи	280.439	1.286.094	1.407.840	2.389.385	1.475.933	1.433.146	2.348.448	432.195	827.561	-149.103	616.751	38.196.501	50.545.190
23	Нето позајмљивање*	-603.248	-84.819	-3.612.276	-490.699	-2.069.949	-2.008.829	-45.032	-180.697	-4.130.805	10.014.521	-3.635.783	8.901.336	2.053.719
3	Нето набавка нефинансијских средстава	7.795.295	10.157.560	15.318.561	11.423.096	17.652.866	30.765.798	17.302.324	23.579.660	30.767.080	15.869.154	24.181.392	62.635.972	267.448.759
4	Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	41.594.772	19.091.550	-14.352.985	114.797.206	-15.931.199	-46.969.416	26.070.131	3.497.165	-19.149.255	-9.624.416	-87.763.651	-345.209.109	-333.949.208
5	Нето финансирање**	-1.982.327	-6.304.047	11.916.135	97.911.531	149.730.473	-26.977.634	371.654.481	-168.888.753	-10.832.647	-12.291.253	-20.296.044	187.656.051	571.295.967

Табела 2.

Херцег-босански кантон, I-XII 2009.г.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Приходи (11+12+13+14)	5.023.765	5.259.725	5.527.680	7.163.685	8.418.325	5.857.292	8.055.084	5.762.900	6.244.665	7.861.541	5.773.347	4.452.657	75.400.667
11 Приходи од пореза	3.855.640	4.096.075	4.035.786	5.527.983	4.454.553	4.388.648	5.602.676	4.721.957	5.071.427	5.119.889	4.235.084	4.682.424	55.792.141
Порези на доходак и добит	341.120	284.194	287.417	1.631.451	477.361	465.003	631.059	450.904	471.404	470.663	420.392	419.638	6.350.606
Порез на имовину	72.371	84.769	101.179	120.710	190.453	131.527	73.179	65.714	65.728	74.308	42.909	61.911	1.084.758
Индиректни порези	3.375.449	3.653.906	3.539.696	3.713.447	3.691.995	3.742.454	4.635.711	4.170.170	4.503.475	4.651.867	3.849.190	4.501.629	48.028.989
Остали порези	66.700	73.206	107.494	62.375	94.744	49.664	262.728	35.169	30.819	-76.949	-77.407	-300.754	327.789
12 Непорезни приходи	678.231	684.059	1.026.667	878.695	1.530.754	977.385	1.715.821	671.743	839.987	905.714	1.268.608	1.168.940	12.346.605
13 Грантови	483.496	460.728	439.399	731.565	2.408.439	455.780	690.865	331.787	269.973	1.819.782	248.649	-1.500.928	6.839.534
14 Остали приходи	6.398	18.863	25.828	25.442	24.579	35.479	45.722	37.413	63.278	16.156	21.006	102.220	422.386
2 Расходи (21+22)	5.271.810	5.213.561	5.837.971	2.114.112	8.943.180	6.477.703	6.600.259	4.993.809	6.295.619	5.786.187	5.885.628	6.670.635	70.090.473
21 Текући издаци	5.271.810	5.213.561	5.837.971	2.114.112	8.943.180	6.477.703	6.600.259	4.993.809	6.295.619	5.786.187	5.885.628	6.670.635	70.090.473
Бруто плате и накнаде	3.668.496	3.754.253	3.889.129	648.809	6.969.273	3.787.020	4.177.772	3.512.002	4.571.342	3.820.275	3.526.336	3.420.028	45.744.734
Издаци за материјал и услуге	681.195	694.136	739.943	590.197	511.822	895.448	711.932	395.006	463.966	901.548	608.834	1.685.365	8.879.391
Грантови	897.917	647.340	1.105.783	805.636	1.356.123	1.598.896	1.607.848	956.553	1.177.493	889.218	1.533.515	1.247.207	13.823.530
Издаци за камате и остале накнаде	6.702	14.045	9.836	22.202	9.436	9.620	24.167	6.563	18.187	14.405	11.534	25.358	172.053
Дознаке нижим потрошачким јединицама	17.500	103.787	93.280	47.268	96.526	186.719	78.540	123.686	64.631	160.742	205.408	292.678	1.470.765
22 Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3 Нето набавка нефинан. средстава	422.635	337.176	527.230	595.464	193.167	238.261	486.888	329.653	1.127.346	770.066	400.440	1.238.758	6.667.084
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	-670.680	-291.012	-837.521	4.454.109	-718.022	-858.672	967.936	439.438	-1.178.299	1.305.288	-512.720	-3.456.736	-1.356.891
5 Нето финансирање**	-24.615	-53.622	-77.136	-44.142	-41.351	-143.342	-52.342	-12.727	-206.236	-10.375	-8.400	262.713	-411.575

Табела 3.1.

Средњобосански кантон, I-XII 2009.г.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Приходи (11+12+13+14)	12.947.254	12.853.716	12.350.647	16.647.169	23.695.497	13.949.152	16.687.380	15.670.226	15.944.038	16.777.538	14.016.945	15.449.580	186.989.143
11 Приходи од пореза	10.778.527	10.570.026	10.086.376	13.959.207	12.375.991	11.528.855	14.191.452	13.193.676	13.541.999	14.086.983	11.438.368	12.214.876	147.966.337
Порези на доходак и добит	693.335	576.808	1.197.255	4.008.193	2.135.091	1.408.353	1.658.405	1.548.713	1.720.059	2.066.354	1.482.668	1.818.498	20.313.733
Порез на имовину	408.870	479.185	356.209	401.577	517.373	725.182	361.127	352.464	362.908	297.552	360.194	410.232	5.032.875
Индириктни порези	9.664.190	9.498.444	8.522.050	9.535.657	9.716.880	9.384.623	12.157.429	11.282.211	11.445.158	11.707.866	9.581.248	9.977.899	122.473.653
Остали порези	12.132	15.589	10.862	13.780	6.647	10.697	14.491	10.287	13.874	15.212	14.257	8.247	146.077
12 Непорезни приходи	1.817.446	2.115.899	2.083.737	2.174.890	2.431.654	2.159.584	2.094.747	2.212.924	2.162.649	2.331.597	2.183.081	2.341.487	26.109.694
13 Грантови	351.281	167.791	180.534	513.073	8.881.882	260.713	401.181	263.626	239.390	358.958	395.496	892.518	12.906.442
14 Остали приходи	0	0	0	0	5.970	0	0	0	0	0	0	700	6.670
2 Расходи (21+22)	12.178.116	14.244.615	15.490.834	13.614.363	14.419.169	15.039.212	12.777.595	14.688.955	15.678.697	14.167.202	17.729.548	20.352.521	180.380.827
21 Текући издаци	12.178.116	14.244.615	15.490.834	13.614.363	14.419.169	14.938.924	12.777.595	14.688.955	15.678.697	14.167.202	17.729.548	20.352.521	180.280.539
Бруто плате и накнаде	8.950.230	9.728.180	9.939.888	8.268.575	8.696.835	8.891.821	7.539.148	10.236.971	8.624.108	7.639.708	11.086.277	9.163.596	108.765.335
Издаци за материјал и услуге	1.646.132	1.777.153	1.646.753	1.526.793	1.336.724	1.446.306	1.084.805	1.139.946	1.441.958	2.273.393	2.110.336	3.350.520	20.780.820
Грантови	1.536.449	2.641.647	3.765.548	3.672.273	4.312.590	4.462.016	4.067.242	3.239.644	5.505.689	4.164.391	4.464.205	7.682.893	49.514.588
Издаци за камате и остале накнаде	6.587	21.789	5.234	26.407	33.849	63.491	10.049	5.907	16.012	41.937	5.787	47.888	284.938
Дознаке нижим потрошачким јединицама	38.718	75.847	133.410	120.315	39.172	75.290	76.351	66.487	90.929	47.773	62.943	107.625	934.858
22 Нето позајмљивање*	0	0	0	0	0	100.288	0	0	0	0	0	0	100.288
3 Нето набавка нефинан. средстава	205.379	322.402	285.865	303.163	446.252	928.551	322.089	785.101	86.404	543.149	1.159.581	2.100.237	7.488.175
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	563.759	-1.713.301	-3.426.053	2.729.643	8.830.076	-2.018.611	3.587.696	196.170	178.937	2.067.188	-4.872.185	-7.003.179	-879.859
5 Нето финансирање**	-16.270	-17.481	-15.489	-16.689	-17.067	-16.735	-16.731	-16.740	37.506	-18.518	390.537	5.971.605	6.247.928

Табела 3.2.

Тузлански кантон, I-XII 2009.г.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Приходи (11+12+13+14)	26.181.664	24.772.742	28.867.113	41.860.769	35.087.990	35.175.228	37.952.876	34.429.282	33.757.611	40.779.766	30.983.773	39.655.258	409.504.074
11 Приходи од пореза	21.759.201	20.805.668	22.558.358	34.291.310	24.650.860	24.359.619	30.865.728	27.853.061	27.957.346	27.987.980	24.929.754	26.830.404	314.849.288
Порези на доходак и добит	1.444.682	2.226.880	3.760.370	12.338.923	4.761.029	4.197.703	5.603.452	3.938.073	4.005.490	3.788.307	4.656.850	5.792.739	56.514.497
Порез на имовину	752.170	1.160.215	1.164.019	1.297.507	921.223	1.008.288	952.431	673.634	872.101	761.466	1.034.381	894.327	11.491.763
Индиректни порези	19.557.328	17.390.979	17.619.219	20.632.177	18.951.407	19.119.277	24.198.744	22.315.926	23.060.584	23.508.910	19.224.239	19.898.178	245.476.968
Остали порези	5.020	27.593	14.751	22.703	17.200	34.352	111.101	925.429	19.171	-70.703	14.283	245.160	1.366.060
12 Непорезни приходи	3.903.281	3.579.106	5.465.610	7.010.695	6.836.416	10.345.742	5.795.438	6.025.986	5.658.966	11.948.837	5.905.653	10.915.644	83.391.373
13 Грантови	518.246	356.111	739.738	539.574	3.538.954	464.267	1.286.068	510.235	134.800	842.949	111.769	1.827.011	10.869.722
14 Остали приходи	937	31.857	103.407	19.190	61.760	5.600	5.642	40.000	6.500	0	36.598	82.200	393.691
2 Расходи (21+22)	27.214.898	28.487.519	32.108.662	32.621.311	32.590.262	37.366.377	29.763.549	31.101.083	32.078.918	39.282.915	39.187.323	53.005.322	414.808.138
21 Текући издаци	27.249.515	28.529.026	32.160.856	32.651.859	32.646.444	37.417.787	29.793.835	31.134.228	31.753.777	35.537.208	38.168.809	52.768.656	409.811.998
Бруто плате и накнаде	20.171.141	20.997.188	21.459.390	21.127.564	20.672.013	20.778.301	18.674.638	17.199.315	20.358.211	20.492.421	20.214.339	21.260.306	243.404.826
Издаци за материјал и услуге	3.712.549	3.213.200	5.647.816	5.316.712	4.964.416	6.724.413	4.953.247	5.006.103	4.113.756	5.692.417	5.156.665	10.248.200	64.749.493
Грантови	2.820.618	4.134.321	4.740.102	6.095.322	6.774.265	9.061.733	5.913.441	8.692.675	7.052.812	9.122.491	12.534.558	20.521.184	97.463.520
Издаци за камате и остале накнаде	363.922	8.579	7.292	9.792	70.888	687.053	9.126	6.693	6.451	8.085	64.184	324.018	1.566.083
Дознаке нижим потрошачким јединицама	181.286	175.737	306.256	102.469	164.862	166.287	243.384	229.442	222.548	221.795	199.063	414.947	2.628.076
22 Нето позајмљивање*	-34.617	-41.507	-52.194	-30.548	-56.182	-51.410	-30.287	-33.144	325.141	3.745.707	1.018.514	236.666	4.996.140
3 Нето набавка нефинан. средстава	989.569	915.631	1.068.883	2.128.265	1.626.378	1.547.360	2.561.032	2.429.495	1.434.890	2.533.196	2.182.542	4.832.092	24.249.335
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	-2.022.803	-4.630.408	-4.310.432	7.111.194	871.350	-3.738.509	5.628.295	898.704	243.803	-1.036.345	-10.386.092	-18.182.156	-29.553.399
5 Нето финансирање**	-207.723	-103.876	-146.593	-153.499	-173.282	-1.730.962	-159.870	-89.782	-119.141	1.092.344	-132.665	16.284.602	14.359.553

Табела 3.3.

Унско-сански кантон, I-XII 2009.г.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Приходи (11+12+13+14)	16.879.496	15.066.541	15.744.683	19.810.164	19.714.689	19.347.865	20.289.555	19.270.663	21.571.105	21.514.118	16.063.664	15.433.566	220.706.111
11 Приходи од пореза	13.115.451	11.907.454	12.231.764	16.465.715	13.407.589	14.606.268	16.785.842	15.551.471	15.464.125	15.691.886	13.136.949	11.688.319	170.052.833
Порези на доходак и добит	652.461	633.805	996.271	4.410.944	1.770.103	1.682.036	1.692.053	1.431.894	1.152.600	1.327.451	915.813	1.801.853	18.467.285
Порез на имовину	676.893	595.498	385.930	300.716	342.713	361.048	302.626	400.170	345.750	380.338	379.437	445.204	4.916.323
Индириктни порези	11.775.006	10.665.780	10.841.059	11.743.237	11.282.343	12.551.394	14.780.156	13.709.922	13.959.741	13.979.329	11.839.617	9.439.602	146.567.187
Остали порези	11.091	12.371	8.504	10.818	12.431	11.790	11.007	9.485	6.034	4.768	2.082	1.659	102.039
12 Непорезни приходи	3.368.727	2.459.199	2.859.018	3.031.372	4.458.396	3.333.043	2.767.887	3.202.024	4.144.996	5.152.818	2.339.838	2.831.857	39.949.175
13 Грантови	390.785	704.421	653.901	313.077	1.848.704	1.408.554	735.826	517.168	1.961.984	669.414	586.877	913.391	10.704.103
14 Остали приходи	4.533	-4.533	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Расходи (21+22)	16.305.907	16.347.920	20.856.300	16.576.334	17.293.641	20.587.445	15.942.030	15.171.521	22.316.334	16.457.804	17.516.114	29.826.193	225.197.543
21 Текући издаци	16.311.696	16.351.507	20.855.624	16.582.316	17.293.641	20.587.445	15.919.893	15.171.521	22.320.432	16.457.804	17.516.114	29.979.094	225.347.087
Бруто плате и накнаде	11.335.351	11.195.414	12.558.462	11.504.620	10.849.917	11.134.613	9.754.668	9.790.719	10.329.168	9.021.947	11.464.868	11.451.529	130.391.277
Издаци за материјал и услуге	1.757.583	1.572.992	1.665.807	1.058.234	1.474.805	2.013.992	1.997.442	1.530.996	3.256.128	2.308.733	2.272.021	3.586.113	24.494.845
Грантови	2.859.676	2.380.571	3.492.865	3.593.517	3.603.964	3.633.106	3.294.161	2.195.211	4.868.274	3.031.625	2.323.858	9.961.154	45.237.982
Издаци за камате и остале накнаде	154.890	71.068	43.846	119.978	118.050	24.469	207.861	72.898	14.631	39.340	50.270	53.636	970.939
Дознаке нижим потрошачким јединицама	204.196	1.131.462	3.094.644	305.967	1.246.904	3.781.264	665.760	1.581.697	3.852.230	2.056.160	1.405.097	4.926.662	24.252.043
22 Нето позајмљивање*	-5.789	-3.587	676	-5.982	0	0	22.137	0	-4.098	0	0	-152.901	-149.544
3 Нето набавка нефинан. средстава	450.985	308.038	1.239.504	539.757	1.624.266	670.978	3.973.763	4.626.279	5.420.690	932.820	1.056.182	2.901.883	23.745.143
Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	122.604	-1.589.416	-6.351.122	2.694.073	796.782	-1.910.557	373.762	-527.137	-6.165.919	4.123.494	-2.508.631	-17.294.510	-28.236.575
5 Нето финансирање**	-9.126	-29.904	-9.070	-21.218	-105.286	-8.759	-26.824	-9.294	-590.824	-9.421	-9.441	12.483.104	11.653.936

Табела 3.4.

Зеничко-добојски кантон, I-XII 2009.г.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Приходи (11+12+13+14)	20.821.666	20.363.771	20.981.786	29.655.421	29.162.100	24.774.172	29.085.788	24.899.202	26.326.342	28.918.629	23.615.249	30.908.199	309.512.326
11 Приходи од пореза	17.052.763	16.541.991	17.196.004	24.984.726	23.392.616	18.601.536	23.022.657	20.903.580	21.067.635	23.331.612	18.448.737	19.481.576	244.025.432
Порези на доходак и добит	1.076.016	1.692.148	2.284.150	9.155.432	8.039.704	2.710.203	3.044.182	2.688.149	2.624.670	4.478.859	2.901.195	3.183.060	43.877.769
Порез на имовину	872.644	734.738	790.554	792.277	605.122	489.275	495.666	405.551	474.486	380.651	329.238	428.216	6.798.417
Индиректни порези	15.095.320	14.101.282	14.071.472	15.027.235	14.731.421	15.388.245	19.167.250	17.803.636	17.961.316	18.450.476	15.210.350	15.850.861	192.858.864
Остали порези	8.783	13.822	49.828	9.782	16.369	13.813	315.558	6.243	7.165	21.626	7.953	19.439	490.381
12 Непорезни приходи	3.255.191	3.579.008	3.501.738	3.976.209	3.725.883	4.891.393	5.213.665	3.881.749	4.493.259	4.147.882	4.831.610	9.725.878	55.223.466
13 Грантови	498.018	241.123	282.505	690.646	2.043.601	1.281.243	846.467	113.873	765.448	1.435.674	334.902	1.673.231	10.206.729
14 Остали приходи	15.694	1.650	1.540	3.840	0	0	3.000	0	0	3.461	0	27.514	56.699
2 Расходи (21+22)	9.757.317	39.055.872	28.811.465	25.185.130	27.088.478	23.001.204	20.830.016	22.815.135	24.951.781	23.552.009	30.840.286	32.267.769	308.156.461
21 Текући издаци	9.759.817	39.050.172	28.811.465	25.185.130	27.088.478	23.003.704	20.830.016	22.815.135	24.951.781	23.552.009	30.842.786	32.270.269	308.160.761
Бруто плате и накнаде	3.188.374	25.382.057	15.504.613	14.491.442	14.846.142	14.960.281	12.554.474	12.807.952	14.334.764	13.540.063	16.587.108	14.406.125	172.603.395
Издаци за материјал и услуге	2.853.483	4.115.177	5.029.257	4.218.726	4.479.596	4.783.591	2.863.807	3.143.246	4.378.040	3.322.906	4.630.527	6.992.552	50.810.907
Грантови	3.584.366	9.350.884	7.873.665	6.387.863	7.597.739	2.847.484	5.383.229	6.696.002	5.932.503	6.677.026	9.461.995	10.525.083	82.317.839
Издаци за камате и остале накнаде	75.934	3.153	149	5.145	6.493	58.205	6.347	2.150	4.126	7.142	3.118	11.134	183.097
Дознаке нижим потрошачким јединицама	57.660	198.902	403.780	81.954	158.507	354.144	22.158	165.784	302.348	4.872	160.039	335.375	2.245.523
22 Нето позајмљивање*	-2.500	5.700	0	0	0	-2.500	0	0	0	0	-2.500	-2.500	-4.300
3 Нето набавка нефинан. средстава	1.998.219	988.097	888.566	1.139.778	2.069.857	2.603.307	1.226.828	1.357.130	1.903.076	1.704.271	2.051.491	4.101.754	22.032.373
4 Владин суфицит/дефицит (1-2-3)	9.066.130	-19.680.198	-8.718.244	3.330.513	3.766	-830.339	7.028.945	726.937	-528.515	3.662.349	-9.276.528	-5.461.323	-20.676.508
5 Нето финансирање**	-140.051	0	0	0	0	-123.910	-20.902	-5.000	0	0	-7.746	15.000.000	14.702.392

Табела 3.5.